

بررسی مصرف مواد مخدر و داروهای روان گردان محرک در منظر حقوق و مسئولیت کیفری و قانون مجازات اسلامی و ارائه راهکارهای پیشنهادی

سمیه شعبانی

کارشناسی ارشد رشته حقوق عمومی و مدیر دفتر اظهار نظر دادرسی عمومی اراک

رضا تاج آبادی

پژوهشگر و کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی معاونت آموزش مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان مرکزی

چکیده

هدف: هدف از ارائه این مقاله، تبیین بررسی مصرف مواد مخدر و داروهای روان گردان محرک در منظر حقوق و مسئولیت کیفری و قانون مجازات اسلامی و ارائه راهکارهای پیشنهادی جهت رفع مشکلات احتمالی می باشد.

روش پژوهش: این مقاله به صورت مروری و کتابخانه ای انجام شده است.

یافته ها: یکی از مهمترین مواردی که با وجود مبتلا به بودن، در قانون کمتر مورد توجه قرار گرفته است مسأله مسئولیت کیفری جرم صورت گرفته به علت تأثیر استعمال مواد روان گردان می باشد.

سوء استعمال مواد روانگردان پیامدهای زیانبار اجتماعی و اقتصادی دارد و به ویژه بهداشت فردی و همگانی را تهدید می کند. این موضوع، جامعه جهانی را به همکاری برای کنترل و سرکوبی اقدامات و رفتارهایی که استفاده نابه جا از این مواد را ترویج می کند واداشت که تصویب کنوانسیون ۱۹۷۱ مواد روانگردان سازمان ملل بهترین جلوه آن است. قانون گذار ایرانی نیز ضرورتاً در قانون مربوط به مواد روانگردان (مصوب ۱۳۵۴) به جرم انگاری پاره ای اقدامات که مرتبط یا منجر به سوء استعمال مواد روانگردان می شود اقدام کرده است ولی تنوع و تکثر مواد روانگردان و گسترش سوء استفاده از این مواد به همراه آثار بسیار زیانبار آن برای سلامت عمومی، ضرورت اصلاح قانون مربوط و پیش بینی اقدامات حمایتی موثر و تدابیر سرکوبی مناسب را ایجاد می کند. از سوی دیگر سوء استفاده از مواد روانگردان گاه به اختلال روانی و تزلزل در پایه های مسئولیت کیفری و ارتکاب جرم منجر می شود که بررسی مسئولیت کیفری فرد در این هنگام موضوعی است که می توان آن را به مدد تاسیس «مستی» بررسی و در حالات مختلف، احکام آن را تبیین کرد.

قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با جایگزینی واژه «جنایت» به جای واژه «قتل» و توسعه احکام مستی ناشی از مصرف مشروبات الکلی به هرگونه بی تعادلی روانی ناشی از مصرف مواد مخدر، روان گردان و مانند آنها، از جنبه های گوناگون اقدام به نوآوری کرده است؛ بنابراین در مقایسه با قانون پیشین از جامعیت، شفافیت و انعطاف بیشتر برخوردار است. در این راستا، ماده ۳۰۷ قانون مجازات اسلامی جدید به جنایات و از جمله قتل های ناشی از مصرف مواد مخدر، روان گردان و امثال آنها اختصاص یافته است.

بحث و نتیجه گیری: مصرف مواد روان گردان محرک در جوامع بشری به تدریج جایگزین مواد مخدر سنتی شده است که متأسفانه اثرات ناگوار جسمی و روانی شدیدتری ایجاد نموده و امکان ترک این نوع اعتیاد نیز بسیار کمتر از مخدر سنتی می باشد. اکثر افراد معتاد برای هزینه مواد روان گردان محرک دست به جرائمی خطرناک می زنند زیرا توهمات ناشی از مصرف

این مواد نیز منجر به وقوع جنایات می گردد. مصرف مواد مخدر، زمینه های ارتکاب قتل را فراهم می کند و موجب تجری می شود و به هیچ وجه موجبات سلب اختیار و عقل را مهیا نمی کند. برخی از متهمان مدعی می شوند که در زمان قتل مواد مخدر مصرف کرده و حالت عادی نداشته اند ولی این موضوع قابل قبول و رافع مسوولیت متهم نیست. متأسفانه در بین افکار عمومی این گونه القا شده است که اگر در حال نشئگی ناشی از استعمال مواد مخدر مرتکب جنایت شود، دیگر در رابطه با آن جرم، مسوولیتی ندارد. با توجه به تاثیر قطعی مصرف مواد روان گردان محرک به وقوع جرایم سنگینی که اکثراً به حبس ابد و اعدام ختم می شود توجه به دلایل و عوامل زمینه ای و ایجادکننده روی آوری افراد به مصرف این مواد باید مورد بررسی قرار گیرد و اقدامات عملی برای پیشگیری از این معضل شوم اجتماعی صورت گیرد. انجام پژوهشهای مداخله های در زمینه کاهش مصرف این مواد قابل توصیه می باشد.

کلیدواژه ها: قانون مجازات اسلامی، حقوق و مسوولیت کیفری، قرص های روانگردان، مواد مخدر صنعتی، جرم و جنایت، مستی